

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi sprawie z powództwa M. P. przeciwko A. A. z siedzibą w N. we Francji (...) Spółce Akcyjnej Oddział w Polsce z siedzibą w W. o zadośćuczynienie:

1. zasądził od A. A. z siedzibą w N. we Francji (...) Spółki Akcyjnej Oddział w Polsce z siedzibą w W. na rzecz M. P. kwotę 35.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty,
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie,
3. orzekł, że obowiązkiem poniesienia kosztów procesu i nieuiszczonych kosztów sądowych obciąża w całości A. A. z siedzibą w N. we Francji (...) Spółkę Akcyjną Oddział w Polsce z siedzibą w W., pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w części:

- zasądzającej od pozwanego na rzecz powódki kwotę 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od tej kwoty od dnia 7 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty, tj. w zakresie części punktu 1 wyroku,
- zasądzającej od pozwanego na rzecz powódki odsetki ustawowe od kwoty 15.000 zł za zamknięty okres od dnia 07.12.2011 r. do dnia 14.12.2015 r., które wynoszą 7.109,18 zł, tj. co do części pkt. 1,
- orzekającej, że obowiązkiem poniesienia kosztów procesu i nieuiszczonych kosztów sądowych obciąża w całości A. A., pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu, tj. w zakresie punktu 3 wyroku.

Zaskarżonemu orzeczeniu pozwany zarzucił:

I) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj.:

- a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że powódka należała do kręgu osób najbliższych zmarłego A. P. i przyznaniu na jej rzecz zadośćuczynienia, podczas gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje podstaw do przyjęcia, iż powódka była najbliższym członkiem rodziny zmarłego,
- b) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów polegające na dokonaniu sprzecznych ustaleń z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i stanem faktycznym i uznanie za wiarygodne zeznań powódki, tj.: że ostatnie 3 lata przed śmiercią ojca święta spędzała z ojcem, a tylko jedne święta przed śmiercią nie spędzili razem; że powódka przez okres ponad 6 miesięcy ograniczyła kontakty z ojcem wyłącznie do sporadycznej wymiany wiadomości sms z powodu kłótni pomiędzy powódką a partnerką życiową ojca powódki, a nadto z powodu, że A. P. nie tolerował ówczesnego partnera życiowego powódki oraz że utrzymywali regularny kontakt, spędzali wspólnie czas, a częstotliwość uzależniona była od możliwości ojca powódki albowiem często wyruszał w trasy jako kierowca tira – mimo, iż zeznania powódki złożone na rozprawie w dniu 9.04.2015 r. są sprzeczne z stwierdzeniami powódki złożonymi w trakcie badania przez biegłych sądowych z zakresu psychiatrii oraz psychologii; mimo iż z zeznań M. B. na rozprawie w dniu 6.12.2013 r. wynika ze A. P. nie spędzał z powódką wakacji oraz świąt, a powódka na święta wyjeżdżała;

II) naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 446 § 4 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na:

a) uznaniu, że zachodzi przesłanka zasądzenia zadośćuczynienia na rzecz powódki jako najbliższego członka rodziny zmarłego, podczas gdy brak było takiej przesłanki, bowiem powódki nie można uznać za członka najbliższej rodziny zmarłego w rozumieniu art. 446 § 4 k.c.,

b) uznaniu, że zasądzone na rzecz powódki zadośćuczynienie jest odpowiednie do doznanej przez nią krzywdy, podczas gdy kwota zasądzonych zadośćuczynienia jest rażąco zawyżona, biorąc pod uwagę, iż:

- A. P. nie był prawnym opiekunem powódki, która od 7 roku życia wychowywała się w rodzinie zastępczej, była pod opieką i na utrzymaniu dziadków, otrzymywała zasiłek z tytułu pozostawania w rodzinie zastępczej, a A. P. miał zasądzone na rzecz powódki alimenty,

- powódka z A. P. mieli od kilkunastu lat przed jego śmiercią odrębne centra życiowe, odrębne gospodarstwa domowe,

- nawet w przypadku możliwości stałej opieki nad powódką nigdy nie było propozycji aby uchylić postanowienie o rodzinie zastępczej dla powódki,

- w okresie ustanowienia rodziny zastępczej dla powódki, M. P. nie mieszkała razem z A. P.,

2. art. 361 § 1 k.c. poprzez przyjęcie ze stany lekowe, zaburzenia adaptacyjne o obrazie depresyjno-lękowym są następstwem śmierci ojca pomijając okoliczność, iż powódka do 16-go roku życia miała nerwice, wychowywała się bez matki, a ponadto traumatycznym przeżyciem dla powódki była śmierć dziadka. Zatem poza adekwatnym związkiem przyczynowym, a więc odpowiedzialnością pozwanego pozostaje sytuacja rodzinna powódki oraz stany nerwicowe istniejące i leczone w długim okresie przed śmiercią ojca powódki,

3. art. 481 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na zasądzeniu odsetek ustawowych od dnia 7 grudnia 2011 r., podczas gdy odsetki od zadośćuczynienia należne są dopiero od daty wyrokowania; w chwili wydania decyzji pozwany nie znał wszystkich okoliczności istotnych z punktu widzenia zadośćuczynienia,

4. art. 100 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie wyrażające się w nałożeniu na stronę pozwaną obowiązku zwrotu poniesienia wszystkich kosztów procesu (w tym wszystkich kosztów na rzecz strony powodowej) w sytuacji, gdy część żądania, co do której pozwana uległa w zaskarżonym wyroku, to jedynie 53,8 % żądania pozwu, podczas gdy co do zasady winno mieć zastosowanie stosunkowe rozdzielenie kosztów proporcjonalnie do wyniku postępowania.

Wobec powyższych zarzutów, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie oraz o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem I instancji oraz Sądem II instancji według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego – poprzez stosunkowe rozdzielenie tych kosztów proporcjonalnie do wyniku postępowania.

W odpowiedzi na apelację, strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Rejonowy w niniejszej dokonał prawidłowej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w oparciu o którą wyprowadził również słuszne wnioski jurydyczne. Nadto swoje stanowisko wyczerpująco uzasadnił, a przedstawioną w tym względzie argumentację Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własną.

Skarżący natomiast, pomimo szerokich wywodów w apelacji, nie zdołał w ocenie Sądu Okręgowego, przedstawić jakichkolwiek merytorycznych argumentów, które mogłyby skutkować zmianą zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Wbrew zapatrywaniom skarżącego, Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie dokonał prawidłowej, gdyż odpowiadającej wymogom określonym w art. 233 § 1 k.p.c. oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w oparciu, o którą wyprowadził również trafne wnioski jurydyczne w zakresie przepisów kodeksu cywilnego regulujących kwestię zadośćuczynienia. Nadto swoje stanowisko wyczerpująco i przekonująco uzasadnił.

Za bezzasadny należy uznać zarzut jakoby powódka nie należała do kręgu osób najbliższych. Zarzut ten pozostaje bowiem w oderwaniu od stanowiska pozwanego. Pozwany bowiem już na etapie postępowania likwidacyjnego przyznał na rzecz powódki roszczenie z tytułu niespornej części zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej. Po drugie, kwestionując rozstrzygnięcie Sądu I instancji pozwany nie zaskarżył wyroku w całości tylko w części, potwierdzając tym samym przyznany powódce status osoby najbliższej. Kwestionowana jest natomiast faktycznie tylko wysokość zadośćuczynienia.

Za bezzasadny należy również uznać zarzut naruszenia przez Sąd I Instancji swobodnej oceny dowodów i dokonania sprzecznych ustaleń w zakresie relacji łączących powódkę ze zmarłym ojcem. Pozwany bowiem w swej argumentacji pomija fakt porzucenia powódki przez matkę i pozostawienia jej ze zmarłym tragicznie ojcem. Wobec tego sytuację rodzinną powódki należy rozpatrywać biorąc pod uwagę całokształt sytuacji powódki. Okoliczność, że powódka nie mieszkała z ojcem, który nie był jej prawnym opiekunem, nie tworzyli w danym momencie wspólnego gospodarstwa domowego (mimo, że A. P. uczestniczył finansowo w jej utrzymaniu) nie może stanowić przesłanki do odmowy należnego powódce świadczenia.

Jednocześnie wskazać należy, że w zakresie relacji łączących powódkę ze zmarłym ojcem, Sąd Rejonowy swe rozważania oparł nie tylko na zeznaniach powódki, ale również na zeznaniach świadków, jak również opiniach biegłych sądowych z zakresu psychologii i psychiatrii. Jedynym natomiast argumentem pozwanego uzasadniającym powyższy zarzut jest sprzeczność zeznań jednego świadka, tj. M. B. – konkubiny zmarłego A. P. z pozostałym materiałem dowodowym i dokonanymi w jego oparciu ustaleniami. Podkreślić ponownie należy, że relacje powódki oraz konkubiny jej ojca nie należały do najlepszych, jednakże nie może stanowić to przesłanki do odmowy należnego powódce świadczenia.

Ocena zasadności apelacji pozwanego w kontekście art. 446 § 4 k.c., nie może abstrahować od faktu, że kształtowanie wysokości zadośćuczynienia należy do sfery orzeczniczych kompetencji Sądu I Instancji. W związku z czym korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądanego zadośćuczynienia jest, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, uzasadnione jedynie wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1970 roku wydany w sprawie o sygn. akt III PRN 39/70 OSNCP 1971/3/53; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie o sygnaturze akt I ACa 253/13 opubl. w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)).

Skuteczny zarzut zasądzenia zadośćuczynienia w wygórowanej wysokości wymaga zatem wykazania, że pominięte zostały przez sąd orzekający okoliczności istotne dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia, ewentualnie nienależycie ocenione, przez co zasądzone zadośćuczynienie jawi się jako rażąco zawyżone. Taka sytuacja, wbrew sugestiom czynionym przez skarżącego, w realiach niniejszej sprawy natomiast nie zachodzi.

Określając wysokość zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej przez poszkodowanego krzywdy, a więc przede wszystkim wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z osobą zmarłą, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej (np. nerwicy, depresji), stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał znaleźć się w nowej rzeczywistości i ją zaakceptować, wiek pokrzywdzonego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. wy sprawie o sygn. akt III CSK 279/10, niepubl. oraz z dnia 10 maja 2012 r. wydany w sprawie o sygn. akt IV CSK 416/11 opubl. w bazie orzecznictwa LEX nr 1212823; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 lipca 2013 roku wydany w sprawie o sygn. akt I ACa 227/13 opubl. w bazie orzecznictwa LEX nr 1350383).

W ocenie Sądu Okręgowego, rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego uwzględnia wszystkie powyżej wskazane kryteria.

Poddając w wątpliwość rozmiar cierpień psychicznych M. P. poprzez kwestionowanie charakteru więzi łączącej powódkę ze zmarłym A. P. skarżący zdaje się natomiast nie dostrzegać, że zmarły był ojcem powódki. Dyspozycja art. 446 § 4 k.c. nie ogranicza możliwości przyznania zadośćuczynienia jedynie do sytuacji, w których rozmiar cierpienia wywołanego śmiercią osoby najbliższej „przekracza naturalny proces żałoby związany z odejściem bliskiej osoby”. Podważając rozmiar krzywdy doznanej przez powódkę, skarżący ewidentnie także zapomina, że relacja powódki odnośnie cierpień psychicznych, jakich doznała w związku z nagłą i niespodziewaną śmiercią ojca, została poddana weryfikacji w oparciu o opinię biegłego psychologa i psychiatry. Biegli ci wyraźnie stwierdzili, że u powódki po śmierci ojca występowały zaburzenia adaptacyjne pod postacią reakcji depresyjno – lękowej. Ponadto u powódki stwierdzono długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%.

Nie sposób także nie zauważyć, że skarżący argumentuje, że powódka nie była w dobrych relacjach z ojcem oraz, że nie należała do kręgu osób najbliższych, z drugiej strony kwestionuje prawidłowość zaskarżonego rozstrzygnięcia jedynie w zakresie kwoty 20.000 złotych.

Nie zasługuje również na uwzględnienie podniesiony zarzut naruszenia art. 361 § 1 k.c. Fakt, że powódka wcześniej chorowała na nerwicę lękową nie oznacza, aby nie doznała krzywdy w związku ze śmiercią ojca. Tym bardziej, że zaburzenia te nie pozostawały w związku z zaburzeniami nerwicowymi z wcześniejszego okresu. Dodatkowo, współwystępujące czasowo czynniki, jak śmierć dziadka i rozstanie z życiowym partnerem mogły mieć wpływ na dłuższe utrzymywanie się u powódki objawów przygnębienia, zaburzeń snu, uczucia żalu.

Reasumując, nie zachodzą podstawy do korygowania wysokości zadośćuczynienia przyznanego powódce, które w okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy za odpowiednie w rozumieniu art. 446 § 4 k.c.

Nie sposób jednak również podzielić zastrzeżeń apelacji w kwestii daty początkowej zasądzenia odsetek ustawowych. Wbrew sugestiom czynionym przez skarżącego, przewidziana w art. 446 § 4 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Sąd orzekający ma wprawdzie pewną swobodę w określaniu wysokości należnego zadośćuczynienia. Niemniej jednak wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytucyjnego, lecz deklaracyjny. Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 k.c., uprawniony nie ma możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. Należy zatem w pełni przychylić się do stanowiska Sądu Apelacyjnego w Łodzi wyrażonego w wyroku z dnia 16 października 2013 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt ACa 503/13 opublikowanym w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...), że w takim przypadku odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Przepis art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U z 2013r. poz. 392 j.t.) obliguje pozwanego do spełnienia świadczenia w terminie trzydziestu dni od zgłoszenia, a gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od wyjaśnienia tych okoliczności. Ocena zasadności stanowiska apelacji w tym kontekście nie może zaś pomijać faktu, że pozwany jest profesjonalistą w przedmiotowej dziedzinie, a bezspornym jest, iż powódka skierowała do niego żądanie zadośćuczynienia w kwocie objętej pozwem już w dniu 29 sierpnia 2011 roku. W tym stanie rzeczy nie budzi zatem zastrzeżeń zasądzenie przedmiotowych odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego powódce zadośćuczynienia od dnia 7 grudnia 2011 roku, zgodnie z żądaniem pełnomocnika powódki.

Nie można również uznać, aby Sąd Rejonowy naruszył art. 100 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym Sąd może nałożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu, jeżeli określenie należnej sumy zależało od oceny sądu. Taka też sytuacja miała miejsce w realiach przedmiotowego przypadku. Wobec tego Sąd Rejonowy nie był zobligowany do zastosowania w niniejszej sprawie zasady stosunkowego rozdzielnia kosztów sądowych.

Mając na względzie wynik postępowania apelacyjnego oraz fakt, że powódka była reprezentowana w tym postępowaniu przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, który złożył wniosek o zasądzenie od pozwanego kosztów przedmiotowego postępowania, o kosztach tych Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Na koszty poniesione przez powódkę w wysokości 1.200 zł złożyło się jedynie wynagrodzenie pełnomocnika, którego wysokość ustalono na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz. 490 j.t.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015r. poz. 1804)